

Ako pandémie COVID-19 ovplyvnila sčítanie obyvateľov domov a bytov na celom svete

Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, ktoré sa v referenčnom roku 2020/2021 konalo súbežne na celom svete, bolo poznačené pandemiou COVID-19. Všetky štáty, ktoré realizovali prípravu na sčítanie, sa stretli s komplikáciami, ktoré museli efektívne a v krátkom čase riešiť. Zákaz stretávania sa, vysoká miera ochorenia členov realizačného tímu či nevyhnutnosť rýchlych legislatívnych zmien boli len časťou rôznych problémov, ktoré museli všetky štáty prekonať, aby úspešne sčítanie zrealizovali. Boli dokonca aj také, ktoré museli posunúť sčítanie na obdobie po roku 2021.

Ako sa s COVID-19 a so sčítaním vyrovnávali európske štáty

S rôznymi formami obmedzení sa stretávali všetci realizátori sčítania. Národné stránky štatistických úradov uvádzajú posuny v termínoch a dôvody, prečo k posunu v rámci termínu realizácie sčítania dochádzalo. Stručne môžeme hodnotiť, že niektoré krajiny dokázali sčítanie s rôznymi menšími či väčšími komplikáciami zrealizovať v pôvodnom plánovanom termíne, iné predlžovali čas sčítania a boli aj také, ktoré census odložili na rok 2022.

V pôvodne plánovanom termíne zrealizovalo sčítanie napríklad Česko. Krajiny ako napríklad Poľsko predlžili čas sčítania na september 2021, podobne posunulo alebo zmenilo sčítanie na rok 2021 aj Chorvátsko a Grécko. Krajiny ako Bulharsko, Luxembursko a Portugalsko a ďalšie krajiny EÚ tiež menili pôvodne plánovaný čas sčítania a sčítanie zrealizovali alebo zrealizujú až počas tohto roku. Nemecko, Írsko a Maďarsko posunulo census na rok 2022.

Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska sčítavalo počas pandémie rôzne, tak ako im epidemická situácia dovolila. Situácia tu bola jedinečná v tom, že sčítanie sa v roku 2021 realizovalo v prípade Anglicka, Walesu a Severného Írska. Sčítanie v Škótsku bolo odložené na rok 2022.

S pandemiou sa stretali aj mimo Európy

Spojené štáty americké predlžovali pre pandémiu čas sčítania na dlhšie obdobie, Americké Panenské ostrovy zber údajov pozastavili od marca do júna 2020. Zber údajov pokračoval v júni 2020, keď sa epidemická situácia zlepšila. Z roku 2020 na rok 2021 posunuli plánovaný termín aj Saudská Arábia a Alžírsko. Sčítanie na rok 2022 odložilo napríklad Thajsko.

S čím štáty najviac bojovali

Pandémia COVID-19 komplikovala sčítanie na celom svete. Všetky krajiny bojovali s obmedzením osobných kontaktov, obmedzením mobility a mnohí s prísnyim lockdownom. Taliansko napríklad postihlo ochorenie COVID-19 priamo v realizačnom štábe a mali veľa chorých spolupracovníkov. Takmer všetky štáty zvyšovali rozpočty sčítania na nákup ochranných pomôcok a na vybavenie realizátorov dezinfekciami.

Ako Slovenská republika realizovala SODB 2021 počas COVID-19

Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021 sa v Slovenskej republike začalo v júni 2020 sčítaním domov a bytov, ktoré sa realizovalo bez účasti obyvateľov. Začiatku projektu predchádzala príprava, ktorej súčasťou boli aj školenia. Školenia boli pôvodne plánované klasickou prezenčnou formou, ktorá sa musela v krátkom čase prehodnotiť a pripravila sa online forma – elearningové školenia.

Vzhľadom na to, že ani vo februári 2021 pandémie neustupovala a v SR stále platil zákaz osobného stretávania sa a lockdown, pristúpila Národná rada Slovenskej republiky k zmene zákona č. 223/2019 Z. z. o sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 a o zmene a doplnení niektorých zákonov a rozhodla, že pre samosčítanie zostáva pôvodne určený čas sčítania, ale asistované sčítanie, ktoré si vyžiadalo prácu v teréne, sa odloží. Pandemická situácia sa v SR začala zlepšovať koncom apríla 2021, preto predseda Štatistického úradu Slovenskej republiky vydal 21. apríla 2021 rozhodnutie o začatí dosčítavania na zabezpečenie asistovaného sčítania pre SODB 2021. Asistované sčítanie v jeho zmysle sa realizovalo na celom území SR od 3. mája 2021 do 13. júna 2021.

Ako s odstupom času hodnotí zber dát počas COVID-19 odborná garantka sčítania a generálna riaditeľka Sekcie sociálnych štatistík a demografie ŠÚ SR PhDr. Ľudmila Ivančíková, PhD.: „Nutnosť pracovať veľmi flexibilne a hľadať nové možnosti nás posunuli vpred v mnohých oblastiach. Späťne, ale už aj počas projektu, sme si uvedomili, že veľkú časť infraštruktúry vieme využiť ďalej do budúcnosti nielen na štatistické zisťovanie, ale môže byť užitočná pre ďalšie projekty v rámci štátnej správy. Naučili sme sa veľkú časť agendy realizovať online formou a zvykli sme si na túto formu. SODB 2021 bolo prelomové svojou plne elektronickou formou, využitím administratívnych zdrojov dát a, samozrejme, tým, že jednotlivé procesy museli zohľadňovať pandémiu COVID-19. Môžem konštatovať asi za celý realizačný tím, že to bola skutočne silná skúsenosť pre každého.“

Záverom môžeme konštatovať, že svetové sčítanie určite pandémie COVID-19 v mnohom poznačila a určite aj skomplikovala. Na druhej strane sa začali efektívnejšie využívať informačné technológie a došlo aj k intenzívnejšiemu využívaniu administratívnych zdrojov údajov a iných zdrojov údajov, než sa pôvodne predpokladalo. Toto využitie malo pozitívny dosah na kvalitu dát. Iné dosahy na metodiku a samotný proces sčítania sa určite odrazia pri príprave ďalšieho cenzu.